

FAKTORING W BANKOWOŚCI STRATEGIA PRZYSZŁOŚCI

Dorota Korenik

Rozdział 2.
Faktoring i jego potencjał

Recenzenci: prof. zw. dr hab. Ewa Bogacka-Kisiel
prof. zw. dr hab. Maria Dębniewska

© Copyright do wydania polskiego CeDeWu Sp. z o.o.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Zabronione jest kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie w jakimkolwiek celu oraz postaci bez pisemnej zgody autora i wydawcy.

Wydawnictwo CeDeWu oraz autor dołożyli wszelkich starań, aby treści zawarte w niniejszej publikacji były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak odpowiedzialności za ich wykorzystanie ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw autorskich oraz za skutki działań wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Projekt okładki: GAJOS MEDIA

Opracowanie redakcyjne i DTP: CeDeWu Sp. z o.o.

Wydanie I papierowe, Warszawa 2007

ISBN 978-83-60089-66-8

EAN 9788360089668

Wydanie I elektroniczne, Warszawa 2014

ISBN 978-83-7941-154-2 (Rozdział 2)

Wydawca: CeDeWu Sp. z o.o.

00-680 Warszawa, ul. Żurawia 47/49

e-mail: cedewu@cedewu.pl

Redakcja wydawnictwa: (4822) 374 90 20 lub 22

Faks: (4822) 827 38 89

Księgarnia Ekonomiczna

00-680 Warszawa, ul. Żurawia 47

Tel.: (4822) 396 15 00...01

Faks: (4822) 827 38 89

Ekonomiczna Księgarnia Internetowa

www.cedewu.pl

www.4books.pl

Made in Poland

[Kup książkę](#)

Spis treści

Wprowadzenie	5
---------------------------	----------

Rozdział 1

Wprowadzenie do zagadnienia faktoringu jako usługi finansowej dla małych i średnich przedsiębiorstw	11
1.1. Adresaci i podmioty mające znaczenie dla korzystania z faktoringu w działalności gospodarczej (ze szczególnym uwzględnieniem MSP w Polsce)	11
1.2. Podstawowe problemy finansowe małych i średnich firm (MSP) i model usługi finansowej jako sposobu ich rozwiązywania	24

Rozdział 2

Faktoring i jego potencjał	37
2.1. Mocne strony faktoringu	37
2.2. Słabe strony faktoringu	67
2.3. Potencjał faktoringu na tle alternatywnych rozwiązań (instrumentów) finansowych	83

Rozdział 3

Możliwości wykorzystania potencjału faktoringu; rynek usług faktoringowych w Polsce i Unii Europejskiej	97
3.1. Wprowadzenie – aspekt konkurencji i konkurencyjności rynku (branży) usług faktoringowych	97
3.2. Charakterystyka i ocena ogólna polskiego rynku (w świetle jego ewolucji po 1989 roku)	100
3.3. Mechanizmy rozwoju oraz potencjał wzrostu rynku faktoringowego w Unii Europejskiej	117

Rozdział 4

Aspekt przewagi konkurencyjnej i konkurencyjności banku w branży faktoringowej	137
4.1. Faktoring w kręgu spraw strategicznych banku uniwersalnego	137
4.2. Nowa Umowa Kapitałowa Bazylea II i jej konsekwencje dla banków i instytucji faktoringowych	150
4.3. Faktoring szansą dla bankowości lokalnej	165

Rozdział 5

Bankowość lokalna a faktoring w świetle reguł gospodarki przyszłości (opartej na wiedzy i informacji)	175
--	------------

Zakończenie	201
--------------------------	------------

Bibliografia	205
---------------------------	------------

Wprowadzenie

W dzisiejszej nauce i praktyce stawia się pytania o przyszłość bankowości i banku¹. Intrygująca jest myśl, iż „przetrwanie banków może być uzależnione od tempa, kierunków i skali, w jakich banki odchodzą od swej pierwotnej działalności, jaką jest bankowość”². Naukowców nurtują pytania fundamentalne: Czy nadciąga zmierzch bankowości i nadchodzi tzw. era postbankowości, a może nastąpi renesans bankowości? Czy banki lokalne, szczególnie te działające w krajach tzw. wschodzących (do których zalicza się m.in. Polska), przetrwają w dobie globalizacji świata gospodarki i finansów? Czy, a jeśli tak, to w jaki sposób mogą one konkurować z wielkimi, globalnymi bankami? Wobec wskazywanych w literaturze możliwych pozytywnych i negatywnych konsekwencji procesów globalizacyjnych w systemach finansowych i gospodarczych, niewątpliwie ważną staje się problematyka badawcza dotycząca zagadnień przetrwania, konkurencji i konkurencyjności banku (m.in. lokalnego) operującego w otoczeniu podlegającym intensywnym i radykalnym przeobrażeniom.

Niniejsze opracowanie – studium monograficzno-poznawcze – w pewnej mierze stanowi wyraz przymysłu autorki w tej materii. Traktuje o znaczeniu faktoringu dla banku – w szczególności banku lokalnego – działającego w coraz silniej konkurencyjnym i zmieniającym się środowisku (tj. w warunkach konkurencji rozszerzonej; w dobie przeobrażenia gospodarki z industrialnej w opartą na wiedzy i informacji). Jednocześnie koncentruje się bardziej na sprawie przyszłości aniżeli przeszłości banku, który swoje przetrwanie i wyniki silnie wiąże z obsługą klientów z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Wskazana problematyka badawcza, której w gruncie rzeczy ta książka dotyczy, jest niezmiernie interesująca, trudna i bardzo złożona, pozostaje wciąż nieodgadniona (nierozwiązana). Rodzi wiele nowych pytań, w tym pytań o miejsce banku przyszłości w sektorze usług finansowych i o znaczenie usług bankowych sensu *largo* dla podtrzymania lub ograniczenia rozwoju typowej aktywności bankowej.

Nawet, jeśli próbować by zawężyć obszar badawczy tej problematyki, choćby do wybranego rodzaju działalności (np. faktoringowej) mieszczącej się w sferze zainteresowania sektora bankowego rozciągniętego na pozabankowe branże finansowe, i tak musi on pozostać rozległy.

¹ Rozumianej jako pierwotna działalność banków, zwana bankowością „tradycyjną” lub klasyczną.

² L. Dziawgo, *Era postbankowości*, [w:] *Wybrane zagadnienia teorii i praktyki finansów*, red. J. Nowakowski, J. Ostaszewski, SGH, Warszawa 2005, s. 30.

W tej pracy miejscem badawczym uczyniono faktoring, rozważany w różnych aspektach – instrumentalnym (przedmiotowym), rynkowym, organizacyjnym, ekonomicznym i ryzyka, w różnych ujęciach – czasowych (cofając się w czasie i wybiegając w przyszłość), przestrzennych (w przestrzeni polskiej i zagranicznej), z perspektywy oczywiście banku, ale też innych stron stosunku faktoringowego. Kontekst wszystkich tych rozważań jest wspólny i stanowią go sprawy dla banku żywotne, dotyczące przetrwania, konkurencji i konkurencyjności.

Polegając na wiedzy z zakresu nauk ekonomicznych, zwłaszcza o szeroko rozumianym pośrednictwie finansowym i bankowości, oraz na dokonanym przeglądzie spornych kwestii w nauce finansów (finansów porównawczych)³, mających znaczenie teoretyczne i pragmatyczne, autorka dostrzega trzy zasadnicze przesłanki (założenia), aby zająć się zagadnieniem faktoringu w kontekście wyróżnionych, strategicznych spraw banku.

1. Przede wszystkim trzeba wzmocnić powiązania bankowości z gospodarką realną. Bankowość partnerska (relacyjna) jest skutecznym rozwiązaniem dla umocnienia związku banków z gospodarką realną. Jest rozwiązaniem lepszym niż bankowość transakcyjna, która czyni banki bardziej podatnymi na odchodzenie od bankowości w kierunku postbankowości, szczególnie zaś gdy skupiają one coraz bardziej uwagę na prowadzeniu nierzeczywistych, spekulacyjnych operacji finansowych.
2. Trzeba wzmacniać powiązania bankowości z tą częścią gospodarki realnej, która stanowi trzon czy „podstawową tkanę” gospodarki krajowej i lokalnej, a która niestety jest silnie narażona na stanie się stroną przegraną w procesie globalizacji (szczególnie dotyczy to gospodarek krajów „wschodzących”). Taką część stanowi sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MSP).
3. Podobnie, spośród rodzajów bankowości, stroną przegraną w procesie globalizacji może okazać się bankowość najbardziej właściwa dla obsługi bankowej sektora MSP, tj. bankowość lokalna⁴, w przeciwieństwie do bankowości globalnej.

Tak więc w kręgu spraw ważnych dla praktyki banków lokalnych jest znalezienie rozwiązań długofalowych (nie tylko tymczasowych), dających perspektywę przetrwania i rozwoju bankowości lokalnej, zapewniających bankom zdolność do służenia klientom z sektora MSP. To jednak wymaga prowadzenia szeregu prac studialnych, mających walory naukowo-poznawcze i praktyczne. Autorka wyraża nadzieję, że ta książka w pewnej mierze wychodzi na przeciw takim potrzebom, wskazując na obszar działalności, w jakim banki – zwłaszcza lokalne – mogą się odnaleźć i dobrze służyć gospodarkom lokalnym (i przez to krajowej). W ten obszar wkomponowany

³ Główne pytania i problemy badawcze współczesnej nauki finansów porównawczych sformułowano w: S. Flejterski, *Podstawy metodologii finansów. Elementy komparatystyki*, Wydawnictwo Economicus, Szczecin 2006, rozdział 7.2.

⁴ Zob.: S. Flejterski, op. cit., s. 56.

jest m.in. faktoring i stanowi jego nieodzowny element. To właśnie potencjał faktoringu, rozumiany jako zasób możliwości jaki jest mu przypisany, w kontekście związków z bankami i bankowością lokalną, uczyniono przedmiotem obszerniejszych, wszechstronnych analiz, ocen i wniosków.

Cele postawione w opracowaniu mają dwojaki charakter, poznawczy jako główny i aplikacyjny.

Najważniejszym zamierzeniem jest pokazanie fenomenu zjawiska faktoringu; fenomenu, którego banki nie powinny pomijać na drodze budowania swojej przyszłości. Podjęta zostanie próba jak najlepszego (w sensie kompletnego) poznania potencjału faktoringu z każdej strony, tj. mogącej mieć znaczenie dla rozwoju bankowości w szczególności lokalnej, i gospodarki realnej. Pozwoli to na ukazanie możliwości osiągnięcia celu bankowości lokalnej, przez posługiwanie się faktoringiem (wykorzystanie działalności faktoringowej). Przy tym ów cel jest złożony, pojmowany jednocześnie dwojako: jak najlepsze i długotrwałe pomaganie szerokim kręgom MSP w rozwiązywaniu ich problemów finansowych za pomocą usług banku oraz przetrwanie bankowości lokalnej i banków zajmujących się nią w warunkach gospodarki przyszłości (tzw. nowej gospodarki; opartej na wiedzy i informacji).

Tak interpretowany cel poznawczy książki ma znaczenie dla celu drugiego, aplikacyjnego. Realizacja celu pierwszego przygotowuje bowiem podłoże dla przemyslenia i wypracowania przez banki – zwłaszcza lokalne – koncepcji radzenia sobie w warunkach tzw. rozszerzonej konkurencji – koncepcji skutecznej strategii przetrwania, a nawet strategii sukcesu. Zamysłem autorki jest, aby opracowanie mogło stanowić asumpt bądź nawet interesujący „drogowskaz” dla osób zajmujących się naukowo i praktycznie dziedziną bankowości, w tej jej części, która wiąże się ze współpracą z sektorem MSP.

Dla osiągnięcia powyższych celów autorka posiłkuje się hipotezą w następującym brzmieniu. Istnieją rezerwy związane z faktoringiem, niewykorzystywane przez uniwersalne banki dla potrzeb rozwoju bankowości lokalnej. Oznacza to, że można prowadzić i umocnić klasyczną⁵ bankowość lokalną (bankowe pośrednictwo finansowe sprawowane przez banki lokalne) poprzez umiejętne wykorzystywanie faktoringu i rosnącego dorobku branży faktoringowej.

W pewnej mierze niewykorzystywanie sygnalizowanych rezerw ma związek z ubogim dorobkiem piśmiennictwa specjalistycznego i naukowego na ten temat, tj. kojarzącym sprawy bankowości lokalnej ze sprawami faktoringu. W literaturze ekonomicznej rezerwy te są rzadko dostrzegane, jak i połowicznie omawiane w kontekście problema-

⁵ Wyznaczoną przez katalog czynności bankowych zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji banków, wskazanych w art. 5. ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Prawo bankowe*, Dz.U. z 1997 r. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.

tyki bankowości lokalnej⁶. Przy tym nie wszystkie z tych rezerw zostały zidentyfikowane i poddane rozważaniom naukowym (teoretycznym), tj. przez pryzmat przyszłego środowiska gospodarowania i finansów. Tymczasem każdy współczesny bank musi odnaleźć swoje miejsce w gospodarce nowej ery, co z kolei oznacza, iż stoi on przed koniecznością zredefiniowania swej roli⁷.

Książka ta miałaby stanowić złożone studium faktoringu: jego istoty (która wcale, jak by to się mogło wydawać, nie jest jednoznaczna), przydatności w praktyce gospodarczej (faktycznej i potencjalnej, dla różnych zainteresowanych stron), czynników na niego wpływających (występujących po stronie popytu i podaży) oraz ograniczeń i perspektyw rozwoju (w ujęciu prawnoregulacyjnym, rynkowym i w świetle reguł nowej gospodarki); przy czym wszystkie te elementy są niezbędne dla lepszego i pełniejszego wyjaśnienia elementów kolejnych i w tym opracowaniu najistotniejszych, czyli związków faktoringu z bankowością oraz znaczeniem dla przetrwania i rozwoju banku zwłaszcza lokalnego. Jest to studium wielowarstwowe: teoretyczno- i empiryczno-poznawcze; motywowane chęcią poznania faktoringu w kontekście dylematu bankowości (zawartego w pytaniach postawionych na początku Wprowadzenia) i względami praktycznymi (chęcią rozbudzenia w rodzimych bankach myślenia nieco innego o faktoringu niż dotychczas, a być może również o innych usługach finansowych, wykraczających poza zakres klasycznej bankowości). Prowadzone w nim wywody obejmują kolejno perspektywy klienta i konkurencji rozciągającej się na cały sektor bankowo-finansowy, które łączą się ostatecznie z perspektywą pojedynczego banku.

Tok rozważania podporządkowano rozumowaniu, że tak naprawdę wartość każdego banku tkwi na zewnątrz – że jego najważniejszym zasobem jest klient, o którego sprawy finansowe trzeba dbać autentycznie. W przypadku banku lokalnego i niekiedy banku o większym, ogólnokrajowym zasięgu działania, klientem jest i będzie podmiot z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. A także rozumowaniu, że przetrwanie i rozwój banku oraz bankowości, rozumianej jako pierwotna działalność bankowa, wymaga umiejętności wykorzystywania szans stwarzanych przez rynek usług finansowych (w tym przypadku faktoringowych), pod warunkiem właściwego odczytywania sygnałów z niego płynących i poznania reguł działania w gospodarce przyszłości.

⁶ Faktoring w literaturze polskiej jest jedynie wzmiankowany jako jedna z czynności określonych Prawem bankowym, którą banki lokalne, w tym spółdzielcze, mogą wykonywać. Ponadto, o faktoringu w kontekście bankowości lokalnej, lecz w bardzo ogólnym ujęciu, autorka pisze w: *Przyczynek do koncepcji współpracy Banku Polskiego z sektorem małych i średnich firm w warunkach konkurencji*, [w:] *Finanse, bankowość i ubezpieczenia wobec wyzwań współczesności*, t. II, red. K. Znaniecka, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2002.

⁷ D. Korenik, *Banki jego usługi w dobie rewolucji finansowej*, [w:] *Innowacyjne usługi banku*, red. D. Korenik, WN PWN, Warszawa 2006, s. 15.

Przyjęty model w celu poznania rzeczywistości faktoringowej i dla potrzeb dokonywania teoretycznych uogólnień w kontekście przyjętej problematyki badawczej, ma złożony charakter. Stanowi go zarówno opis badanej rzeczywistości, jak wyjaśnienia zależności przyczynowo-skutkowych występujące w rzeczywistości minionej, obecnej i przyszłej.

Wiodącą użytą metodą jest metoda monograficzna, pozwalająca głęboko wniknąć w istotę zjawiska faktoringu poprzez wszechstronne oświetlenie różnych jego aspektów. Pomocniczo stosowanych jest szereg innych metod, z których ważne miejsce zajmują metody porządkowania oraz analizy i krytyki piśmiennictwa (źródeł). Chodzi o to, aby lepiej wykazać co wiemy, a czego nie wiemy o faktoringu i jego związkach z bankami i bankowością, co już istnieje i jest zawarte (znane) w literaturze, a czego nie ma i należy badaniem poznawać.

Dla przedstawienia złożonej materii faktoringu w świetle tematyki przetrwania, konkurencji i konkurencyjności banku przyszłości wybrano i połączono różne podejścia, tj. racjonalne i heurystyczne. Starano się odwoływać do wzorów logicznego następstwa i posługiwać się racjonalną rekonstrukcją, jak też odwoływać się do empirycznych mechanizmów rozwoju faktoringu (działalności faktoringowej) oraz posługiwać się analizą empiryczną, tam gdzie to potrzebne i możliwe. Starano się także formułować własne nieskrępowane sądy i propozycje rozwiązań, do czego pożądanego – według przekonania autorki – jest rozbudzenie fantazji, wyobraźni i nawet intuicji badawczej.

Autorka wyraża nadzieję, że w pewnym sensie przedstawione studium daje możliwość nowego i kompletnego spojrzenia na faktoring i jego związki z bankowością, oraz że niektóre spostrzeżenia i konkluzje okazać się mogą przydatne dla kształtowania teorii bankowości czy szerzej pośrednictwa finansowego i praktyki bankowej w Polsce.

Pracę tę dedykuję moim najbliższym, Stanisławowi i Alicji, Rodzicom.